

LUONNOS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAKENNUKSEN ESTEETTÖMYYDESTÄ

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä. Asetuksen säännökset koskisivat hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike- ja asuinrakennusta sekä muussa rakennuksessa olevaa vastaavaa tilaa. Työtiloja sisältävää muuta rakennusta asetus koskisi työn luonne huomioon ottaen. Säännökset eivät koskisi omakoti- ja paritaloja. Rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskisi vain osa säännöksistä.

Asetusta sovellettaisiin uuden rakennuksen rakentamiseen sekä sellaiseen hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksen sekä muussa rakennuksessa olevan vastaavan tilan ja asuinrakennuksen yleisten tilojen korjaus- ja muutostyöhön, laajentamiseen, kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen ja käyttötarkoituksen muutokseen, joka edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennuslupaa, siltä osin kuin esteettömyyden parantaminen olisi rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Asetuksella tarkennettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, muutos 958/2012) 117 e pykälän esteettömyyttä koskevaa olennaista teknistä vaatimusta. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta. Pykälän 2 momentissa on valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä uuden rakennuksen rakentamista, rakennuksen korjaus- ja muutostyötä sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta varten:

- 1) rakennuksen sekä sen kulkuväylien ja hygieniatilojen mitoituksesta;
- 2) tasoeroista;
- 3) kokoontumistiloista ja majoitustiloista.

Asetuksella kumottaisiin maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 pykälä. Erillisellä ympäristöministeriön asetuksella kumottaisiin ympäristön asetus esteettömästä rakennuksesta (1.10.2004, F1) sekä asunusuunnittelusta annettuun ympäristöministeriön asetukseen sisältyvät asunnon esteettömyyttä koskevat määräykset (1.10.2004, G1) ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta annettuun ympäristöministeriön asetukseen (1.3.2001, F2) sisältyvät esteettömyyttä koskevat määräykset.

Asetus on osa Suomen rakentamismääräyskokoelmaa ja sen on muiden määräyskokoelman osien tavoin määrä tulla voimaan viimeistään 1.1.2018. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan rakennuksen käyttöturvallisuudesta annettavan uuden ympäristöministeriön asetuksen kanssa, koska asetuksella on läheisiä liityntöjä kyseiseen asetukseen. Käyttöturvallisuusasetuksen valmistelu on käynnissä ympäristöministeriössä, mutta sen voimaantuloajankohta ei vielä ole tiedossa. Asetuksen voimaantuloaika siten täsmentyy käyttöturvallisuusasetuksen valmistelun edetessä.

YLEISPERUSTELUT

1 Yleistä

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

New Yorkissa joulukuussa 2006 tehdyn ja Suomen maaliskuussa 2007 allekirjoittaman ja touku-kuussa 2016 ratifioiman vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) 9 artikla koskee esteettömyyttä. Sen 1 kohdan mukaan sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn muun muassa fyysiseen ympäristöön sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan muun muassa rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuoltoyksiköt ja työpaikat mukaan lukien.

Artiklan 2 kohta koskee yleisölle avoimia tai tarjottavia tiloja. Sen mukaan sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla muun muassa kehitetään ja saatetaan voimaan yleisölle avoimien tai tarjottavien tilojen ja palvelujen saavutettavuutta koskevia vähimmäisstandardeja ja -ohjeita ja valvotaan niiden täytäntöönpanoa; varmistetaan, että yksityiset tahot, jotka tarjoavat yleisölle avoimia tai tarjottavia tiloja ja palveluja, ottavat huomioon kaikki esteettömyyden osatekijät vammaisten henkilöiden kannalta ja tuotetaan yleisölle avoimien rakennusten ja muiden tilojen opastetekstit pistekirjoituksella sekä helposti luettavassa ja ymmärrettävässä muodossa.

Yleissopimuksen 19 artikla koskee elämistä itsenäisesti ja osallisuutta yhteisössä. Sen mukaan yleissopimuksen sopimuspuolet tunnustavat kaikkien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen oikeuden elää yhteisössä, jossa heillä on muiden kanssa yhdenvertaiset valinnanmahdollisuudet. Sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat ja asianmukaiset toimet tehdäkseen vammaisille henkilöille helpommaksi nauttia tästä oikeudesta täysimääräisesti sekä helpottaakseen heidän täysimääräistä osallisuuttaan ja osallistumistaan yhteisöön, muun muassa varmistamalla, että vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat, eivätkä he ole velvoitettuja käyttämään tiettyä asuinjärjestelyä.

Lisäksi yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat varmistamaan kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien täysimääräisen toteutumisen kaikille vammaisille henkilöille sekä edistämään sitä ilman minkäänlaista syrjintää vammaisuuden perusteella. Tätä varten sopimuspuolet sitoutuvat muun muassa toteuttamaan tai edistämään sellaisten tämän yleissopimuksen 2 artiklassa määriteltyjen kaikille sopivaksi suunniteltujen tavaroiden, palvelujen, välineiden ja tilojen tutkimusta ja kehittämistä, jotka vaativat mahdollisimman vähän mukautuksia ja kustannuksia vammaisten henkilöiden erityistarpeiden täyttämiseksi, edistämään niiden saatavuutta ja käyttöä sekä edistämään kaikille sopivaa suunnittelua kehitettäessä standardeja ja suuntaviivoja. Yleissopimuksen 2 artiklan mukaan kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa tuotteiden, ympäristöjen, ohjelmien ja palvelujen suunnittelua sellaisiksi, että kaikki ihmiset voivat käyttää niitä mahdollisimman laajasti ilman mukautuksia tai erikoissuunnittelua.

Suomi ratifioi vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ja yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan 11.5.2016. Yleissopimuksen ja sen valinnaisen lisäpöytäkirjan voimaantulopäivä Suomessa on 10.6.2016.

Hallitusohjelma

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa on viisi rakennusten esteettömyyteen liittyvää kirjausta. Niistä neljä mainitaan toimina asuntojen tonttutuotannon lisäämiseksi ja rakentamisen kustannusten alentamiseksi. Ensinnäkin asuntotuotannossa täysin esteettömiksi asunnoiksi edellytetään rakentamaan vain tietty osuus uudiskohteen asunnoista. Toiseksi asunto-osakeyhtiön päätöksentekoa sujuvoitetaan peruskorjaus-, esteettömyys- ja täydennysrakentamisessa. Kolmanneksi rakennusten käyttötarkoituksen muuttamista toimisto- ja liiketiloista asunnoiksi edistetään. Rakennuksen korjaaminen, käyttötarkoituksen muuttaminen tai perusparantaminen ei hallitusohjelman mukaan laukaise uudisrakentamistasoisia velvoitteita esimerkiksi esteettömyys- ja äänieristysvaatimusten osalta. Neljänneksi kaavoitus- ja rakennussuojelulainsäädäntöä muutetaan siten, että suojelulla ei estetä asuinrakennusten esteettömyyden parantamista, esimerkiksi hissien jälkiasentamista. Viides kirjaus sisältyy julkisen talouden välttämättömiin sopeutustoimiin asumisen ja ympäristön alalla; investointiavustusten yhteydessä mainitaan, että rakentamisen esteettömyysvaatimuksia lievennetään nuoriso- ja opiskelija-asunnoissa.

Kansallinen lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, jäljempänä MRL) 1.1.2013 voimaan tulleella muutoksella (958/2012) täsmennettiin rakentamisen olennaisia teknisiä vaatimuksia ja niiden soveltamista. Muutoksessa huomioitiin nykyisen perustuslain vaatimukset muun muassa perussäännösten tarpeesta ja täsmennettiin lain asetuksenantovaltuuksia.

MRL:n 117 pykälän 2 momentin mukaan rakennus on suunniteltava ja rakennettava ja rakennuksen muutos- ja korjaustyöt tehtävä sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muutos toteutettava siten, että rakennus täyttää siihen yleisesti ennakoitavissa oleva kuormitus ja rakennuksen käyttötarkoitus huomioon ottaen 117 a—117 g §:ssä tarkoitetut olennaiset tekniset vaatimukset. Kustakin olennaisesta teknisestä vaatimuksesta säädetään omassa pykälässään 117 a- g, jossa myös annetaan tarvittavat valtuudet alemmantasoisien säädösten antamiseen uuden rakennuksen rakentamista, rakennuksen korjaus- ja muutostyötä sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta varten erikseen määritellyistä asioista.

Esteettömyyttä koskevan MRL:n 117 e pykälän 1 momentin mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta. Pykälän 2 momentissa säädetään valtuus antaa uuden rakennuksen rakentamista, rakennuksen korjaus- ja muutostyötä sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta varten tarvittavia tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella 1) rakennuksen sekä sen kulkuväylien ja hygieniatilojen mitoituksesta; 2) tasoeroista; 3) kokoontumistiloista ja majoitustiloista.

Samassa muutoksessa muutettiin myös Suomen rakentamismääräyskokoelmaa koskeva MRL:n 13 pykälä. Nykyisen 13 pykälän mukaan ympäristöministeriö ylläpitää Suomen rakentamismääräyskokoelmaa, johon kootaan tämän lain nojalla annetut rakentamista koskevat säännökset ja rakentamismääräykset sekä ministeriön ohjeet. Suomen rakentamismääräyskokoelmaan voidaan koota myös valtion muiden viranomaisten antamia rakentamista koskevia määräyksiä.

Ennen muutosta MRL:n 13 pykälän 1 momentissa säädettiin ministeriön valtuudesta antaa lakia täydentäviä rakentamista koskevia teknisiä ja näitä vastaavia yleisiä määräyksiä ja ohjeita sekä niiden julkaisemisesta Suomen rakentamismääräyskokoelmassa. Pykälän 2 momentissa säädettiin ja-

osta velvoittaviin määräyksiin ja ohjeisiin, jotka eivät ole velvoittavia. Vanhan MRL:n 13 pykälän 3 momentin mukaan rakentamismääräyskokoelman määräykset koskevat uuden rakennuksen rakentamista. Rakennuksen korjaus- ja muutostyössä määräyksiä sovelletaan, jollei määräyksissä nimenomaisesti määrätä toisin, vain siltä osin kuin toimenpiteen laatu ja laajuus sekä rakennuksen tai sen osan mahdollisesti muutettava käytötapa edellyttävät.

Vanha MRL:n 13 pykälä on kumottu mainitulla muutoslalla (958/2012). Muutoslain siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa voimassa olleita Suomen rakentamismääräyskokoelmassa julkaistuja määräyksiä voidaan kuitenkin soveltaa kunnes uudet säännökset on annettu, enintään kuitenkin viiden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 13 §:n 3 momenttia. Näin ollen vanhaa 13 pykälää ja vanhoja määräyksiä sovelletaan vuoden 2017 loppuun asti, ellei uusia anneta ennen sitä.

Nykyisin rakennuksen esteettömyydestä on asetustasoisia säännöksiä maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (895/1999), ympäristöministeriön asetuksessa esteettömästä rakennuksesta (1.10.2004, jäljempänä F1), ympäristöministeriön asetuksessa rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1.3.2001, jäljempänä F2) ja ympäristöministeriön asetuksessa asutosuunnittelusta (1.10.2004, jäljempänä G1). Lisäksi kulkuväylien (ovet ja käytävät) mitoituksista on paloturvallisuuteen liittyviä vähimmäisvaatimuksia ympäristöministeriön asetuksessa rakennusten paloturvallisuudesta (6.4.2011, jäljempänä E1). Ympäristöministeriön asetukset on annettu sittemmin kumotun MRL:n 13 pykälän nojalla.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 pykälän 1 momentin mukaan hallinto- ja palvelurakennuksen sekä muussa rakennuksessa olevan sellaisen liike- ja palvelutilan, johon tasa-arvon näkökulmasta kaikilla on oltava mahdollisuus päästä, sekä näiden rakennuspaikan tulee soveltua myös niiden henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua tai muutoin toimia on rajoittunut. Pykälän 2 momentin mukaan asuinrakennuksen ja asumiseen liittyvien tilojen tulee rakennuksen suunniteltu käyttäjämäärä ja kerrosluku sekä muut olosuhteet huomioon ottaen täyttää liikkumisesteettömälle rakentamiselle asetetut vaatimukset. Pykälän 3 momentin mukaan työtiloja sisältävän rakennuksen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee työn luonne huomioon ottaen huolehtia siitä, että myös 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on tasa-arvon näkökulmasta riittävät mahdollisuudet työntekoon. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 pykälän 4 momentissa säädetään asetuksenantovaltuudesta. Sen mukaan liikkumisesteettömästä rakentamisesta annetaan tarkempia säännöksiä Suomen rakentamismääräyskokoelmassa.

F1:een sisältyvät määräykset ja ohjeet koskevat määräyksen 1.1.1 mukaan hallinto- ja palvelurakennuksia, sekä muissa rakennuksissa olevia liike- ja palvelutiloja. Työtiloja sisältäviä muita rakennuksia määräykset ja ohjeet koskevat työn luonne huomioon ottaen. Määräykset ja ohjeet koskevat asuinrakennuksia ja asumiseen liittyviä tiloja siltä osin, kuin G1:ssä edellytetään niiden soveltumisesta liikkumisesteisille. F1:ssä on määräyksiä ja ohjeita sekä selostuksia kulkuyhteyksistä, ta-soeroista, hygieniatiloista, kokoontumistiloista ja majoitustiloista. G1:ssä säädetään esteettömyyteen liittyvistä vaatimuksista, kuten hissistä, wc-tilojen varustelusta, ovien leveydestä, rakennukseen johtavasta kulkuyhteydestä ja luiskasta.

F2:ssa säädetään myös esteettömyyteen vaikuttavista vaatimuksista. Näitä sisältyy erityisesti portaita, luiskaa, tasannetta, kaidetta ja käsijohdetta sekä ovia ja portteja koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin.

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma

Valtioneuvosto on vuonna 2013 tehnyt edelleen voimassa olevan periaatepäätöksen Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmasta (Ikä-Aske) vuosille 2013–2017. Ohjelman mukaan maassamme tarvitaan miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa vuoteen 2030 mennessä, jos tavoite on, että kotona asuu vähintään 92 prosenttia yli 75-vuotiaista ja lähes kaikki sitä nuoremmat henkilöt. Tällä hetkellä esteettömien asuntojen tavoitteesta on olemassa noin kolmasosa. Viime vuosien keskimääräisellä rakentamisvauhdilla ja nykymääräysten mukaan rakentaen voitaisiin saada aikaan toinen kolmasosa. Viimeinen kolmasosa edellyttäisi olemassa olevien rakennusten laajamittaisia esteettömyyskorjauksia, mukaan lukien hissien jälkiasennukset.

Periaatepäätöksen mukaan vuonna 2011 lähes 90 prosenttia yli 75-vuotiaista asui kotona. Heistä lähes 80 prosenttia asui omistusasunnossa, joista hieman alle 40 prosenttia omakoti- ja paritalossa, noin 44 prosenttia kerrostalossa ja loput rivitalossa. Asuinrakennusten esteettömyydellä on periaatepäätöksen mukaan suuri merkitys iäkkäiden kotona asumisen mahdollistajana. Esteelliset rakennukset ja lähiympäristöt heikentävät iäkkäiden arjessa selviytymistä ja lisäävät tapaturmia.

Iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden osuus väestöstä

Suomessa asui Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2015 lopussa 1 123 103 vähintään 65-vuotiasta, joista 480 675 vähintään 75-vuotiasta. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennusteen mukaan vuonna 2030 vähintään 65-vuotiaita on noin 1,48 miljoonaa ja vähintään 75-vuotiaita noin 0,81 miljoonaa. Vähintään 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 20 prosentista 25,6 prosenttiin vuodesta 2015 vuoteen 2030. Vähintään 75-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa ennusteen perusteella 8 prosentista 14 prosenttiin vastaavana aikana.

Vammaisten henkilöiden määrää Suomessa on vaikea arvioida, sillä vammaisuuden esiintyvyydestä ei juuri ole tarkkaa tilasto- tai tutkimustietoa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskusten vuonna 2006 julkaisemassa raportissa (Keskenkärsivästä yhdenvertaisuutta, vammaisten henkilöiden hyvinvointi ja elinolot Suomessa tutkimustiedon valossa) todetaan, että arvio vammaisten henkilöiden määrästä riippuu vahvasti käytetystä määritelmästä. Raportin perusteella vammaisia henkilöitä voidaan arvioida olevan Suomessa noin 210 000–250 000, eli noin 3,8–4,6 prosenttia väestöstä. Prosenttiosuuden voidaan arvioida pysyvän jokseenkin samana myös tulevaisuudessa.

Nykyinen asuntotuotanto

Uusia asuntoja on Suomessa rakennettu aikavälillä 2006–2015 vuosittain keskimäärin 29 000. Näistä keskimäärin 11 000 asuntoa on ollut erillispientaloissa, 4000 rivitaloissa ja 14 000 kerrostaloissa. Erillispientalojen määrän suuntaus on viime vuosina ollut laskeva ja kerrostaloasuntojen suuntaus nouseva.

Nykyisten säännösten aikana valmistuneista asunnoista ovat esteettömiä lähinnä hissillisissä kerrostaloissa sijaitsevat asunnot. Esteettömiksi voidaan katsoa myös osa yksikerroksisista rivi- ja omakotitaloista. Vuosittain on näin ollen valmistunut arviolta 16 000–20 000 esteetöntä asuntoa. Vapailla asuntomarkkinoilla nämä vuosittain valmistuvat uudet asunnot eivät kohdennu ainoastaan esteetöntä asuntoa tarvitseville.

Nykytilan arviointi

Voimassa olevat asetukset, jotka sisältävät rakennuksen esteettömyyttä koskevia säännöksiä, on annettu ennen maankäyttö- ja rakennuslain 1.1.2013 voimaan tullutta muutosta. Ne eivät siten ole nykyisten maankäyttö- ja rakennuslain 13, 117 ja 117 e pykälien kanssa yhteensopivia.

Voimassa olevissa asetuksissa on velvoittaviksi tarkoitettujen määräysten lisäksi velvoittamattomiksi tarkoitettuja ohjeita ja selostuksia, mikä ei kuulu asetuksen luonteeseen ja on ollut omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä soveltamisessa. Asetuksissa on myös osittain päällekkäisiä säännöksiä ja keskinäisiä viittauksia, jotka ovat paikoin epäselviä. Muun muassa näistä syistä rakennuksen esteettömyyttä koskeva sääntely on kokonaisuudessaan uudistamisen tarpeessa.

Juha Sipilän hallituksen ohjelman esteettömyyttä koskevat kirjaukset edellyttävät säädösmuutoksia, joista osa on toteutettavissa maankäyttö- ja rakennuslain nojalla annettavalla rakennuksen esteettömyyttä koskevalla valtioneuvoston asetuksella. Osa kirjauksista saattaa edellyttää muutoksia muuhun lainsäädäntöön.

Suomen allekirjoittama ja toukokuussa 2016 ratifioima YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus asettaa rakennuksia koskevalle esteettömyyssäätelylle tiettyjä reunaehtoja, jotka liittyvät erityisesti yhdenvertaiseen pääsyyn rakennuksiin, kaikille sopivaan suunnitteluun ja mahdollisuuden valita asuinpaikka.

2 Keskeiset tavoitteet ja ehdotukset

Asetusehdotuksen keskeinen tavoite on saattaa rakennuksen esteettömyyttä koskevat säännökset maankäyttö- ja rakennuslain 1.1.2013 voimaan tulleen muutoksen (958/2012) mukaiseksi. Ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää velvoittavien säännösten ja ohjeiden eroa sekä edistää säännösten soveltamisen ennakoitavuutta ja yhtenäisyyttä.

Asetusehdotuksessa toteutetaan hallitusohjelman rakennusten esteettömyyteen liittyvät kirjaukset siltä osin kuin ne koskevat esteettömyysvaatimuksia uudisrakentamisessa, opiskelija- ja nuori-soasuntojen esteettömyysvaatimuksia sekä käyttötarkoituksen muutokseen ja korjaamiseen liittyviä esteettömyysvaatimuksia. Asetusehdotus myös osaltaan toteuttaa hallitusohjelman tavoitetta sääntelyn määrän vähentämisestä.

Ehdotetussa asetuksessa rakennusten esteettömyysvaatimukset kohdennettaisiin tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti erityyppisiin rakennuksiin niiden käyttötarkoituksen mukaan. Esimerkiksi hallinto- ja palvelurakennuksissa esteettömyysvaatimuksia täsmennettäisiin, kun taas omakoti- ja paritaloissa esteettömyysvaatimuksista luovuttaisiin kokonaan. Kerrostaloasuntojen esteettömyysvaatimuksia lievennettäisiin ja täsmennettäisiin ja kerrostalojen yleisten tilojen esteettömyysvaatimuksia täsmennettäisiin. Opiskelija- ja nuori-soasunnoista vain viiden prosentin tulisi olla esteettömiä. Säännöksiä sovellettaisiin vain rakennusluvan varaiseen korjausrakentamiseen, laajentamiseen, kerrosalan lisäämiseen ja käyttötarkoituksen muutokseen ja ainoastaan siltä osin kuin se on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus.

3 Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu lainsäädäntö rakentuu pitkälti nykyiselle rakennuksen esteettömyyttä koskevalle sääntelylle, joten vaikutukset nykytilaan nähden ovat pääsääntöisesti vähäisiä. Esteettömyyden toteuttamisen kustannukset riippuvat pitkälti toteuttamistavasta, joten suunnittelun laadulla on suuri merkitys syntyviin kustannuksiin ja säästöihin. Näin ollen tarkkaa arviota kustannusvaikutuksista yleisellä tasolla on vaikea antaa.

Esteettömyyssäännösten täsmentäminen hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksissa on omiaan poistamaan vaatimustasoa koskevaa epäselvyyttä ja siten sujuvoittamaan suunnittelua ja rakentamista. Tämän voidaan arvioida olevan myönteistä niin rakennusten tilaajille, suunnittelijoille kuin rakentajille. Täsmennetty vaatimustaso takaa myös rakennusten käyttäjille laadukkaan toimintaympäristön, jossa käyttäjät pystyvät toimimaan yhdenvertaisesti.

Esteettömyysvaatimusten poistaminen yksi- ja kaksiasuntoisilta pientaloilta ja lieventäminen kerrostaloasuntojen osalta vähentävät rakentamiskustannuksia jossain määrin. Selvin kustannussäästö aiheutuu wc- ja pesutilan vähimmäiskoon pienenemisestä. Näin ollen ehdotetulla lainsäädännöllä voi olla tilaajille ja rakentajille lievä rakennuskustannuksia vähentävä vaikutus. Toisaalta vaatimusten poistaminen ja lieventäminen voivat heikentää rakennusten sopeutumiskykyä mahdollisesti muuttuviin tarpeisiin, mikä voi lisätä kustannuksia rakennuksen omistajille käytön aikana. Näin ollen ehdotetulla lainsäädännöllä voi pidemmällä aikavälillä olla erityisesti omakoti- ja paritalon käyttäjä-omistajalle kustannuksia aiheuttava vaikutus.

Ehdotetulla lainsäädännöllä esteettömyysvaatimukset poistetaan kokonaan yksi- ja kaksiasuntoisista pientaloista, joita rakennetaan yhä vuosittain noin 8000 kappaletta. Jotta 300 000 esteettömän uuden asunnon tavoitteeseen päästäisiin vuoteen 2030 mennessä, tulisi vuosittain rakentaa noin 20 000 uutta esteetöntä asuntoa. Mikäli uusien kerrostaloasuntojen tuotanto säilyy nykyisellä korkealla tasolla, on mahdollista, että uusien esteettömien asuntojen tavoitteeseen päästään. Tämän lisäksi tarvitaan joka tapauksessa olemassa olevien asuntojen esteettömyyskorjauksia, joiden osalta tavoite on noin 350 000 asuntoa vuoteen 2030 mennessä. Lähtökohta on, että rakennusten omistajat maksavat tarvittavat korjaukset. Kuitenkin iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kotona asumisen edistämiseksi korjauksia tuetaan myös julkisista varoista. Näin ollen on mahdollista, että rakentamisvaiheessa säästetyt kustannukset johtavat julkisista varoista maksettujen, rakennusten korjaamiseen myönnettävien tukien kysynnän kasvuun.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetussa lainsäädännössä selkeytetään rakennusten esteettömyyden soveltamisalaa, täsmennetään vaatimustasoa kussakin rakennustyyppissä ja karsitaan päällekkäisyyksiä muuhun lainsäädäntöön, mikä helpottaa lupaviranomaisen työtä ja on siten omiaan sujuvoittamaan rakennuslupaprosessia. Samoista syistä ehdotettu lainsäädäntö yhdenmukaistaa tulkintoja kuntien rakennusvalvontaviranomaisten kesken, mikä helpottaa myös yhteistyötä niiden välillä.

Ympäristövaikutukset

Esteettömyysvaatimusten täsmentäminen edistää vaatimusten noudattamista ja siten uusien rakennusten entistä parempaa soveltuvuutta myös liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille. Tällä voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia ihmisten elinympäristöön ja viihtyvyyteen yleensä.

Ehdotetulla lainsäädännöllä ei arvioida olevan vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen, maisemaan tai kaupunkikuvaan.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetussa lainsäädännössä osin lievennetään esteettömyysvaatimuksia ja osin täsmennetään nykyistä sääntelyä. Ehdotetun lainsäädännön tuomat täsmennykset varmistavat, että uusissa hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksissa esteettömyys on hyvällä tasolla ja kaikilla yhdenvertaiset mahdollisuudet palveluihin ja työntekoon. Täsmennysten voidaan arvioida myös pääsääntöisesti parantavan liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden mahdollisuuksia asua kotonaan muun väestön tavoin. Näin ollen se osaltaan edistää yhdenvertaisuuden toteutumista. Toisaalta esteettömyysvaatimusten lievennykset voivat tapauskohtaisesti heikentää liikkumis- ja toimimisesteisen vierailumahdollisuuksia ja mahdollisuuksia valita asuntonsa. Näin ollen sillä voi olla lieviä yhdenvertaisuutta heikentäviä vaikutuksia.

Ehdotetun lainsäädännön mukaiset esteettömyyden vähimmäisvaatimukset edistävät asuinrakennuskannan valtaosan esteettömyyttä, millä arvioidaan olevan pitkäaikainen myönteinen vaikutus erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden, suoriutumiseen itsenäisesti arkielämässään mahdollisimman pitkään. Asuinrakennuskannan esteettömyys edistää myös liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden vapautta valita asuinpaikkansa.

4 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

5 Laintarkastus

6 Asetuksen voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan xx päivänä kuuta 201x.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 § Soveltamisala

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rakennustyypeistä, joita asetus lähtökohtaisesti koskee. Tyypit on määritelty käyttötarkoitusten mukaan. Kyseisiin käyttötarkoituksiin tarkoitettujen rakennusten lisäksi asetus koskisi myös muussa rakennuksessa olevaa vastaavaa tilaa. Toisin sanoen vaikka rakennuksen pääasiallinen käyttötarkoitus olisi muu kuin 1 momentissa lueteltu, asetus koskisi tällaisessa rakennuksessa sijaitsevaa tilaa, jos tilan käyttötarkoitus on jokin momentissa luetelluista.

Työtilojen osalta momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykytilaa vastaava säännös, jonka mukaan työtiloja sisältävää muuta rakennusta tai tilaa asetus koskee työn luonne huomioon ottaen. Mikäli työ on luonteeltaan liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle soveltuvaa, koskee asetus myös kyseisiä työtiloja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksista 1 momentin pääsääntöön. Asetus ei sen mukaan koskisi lainkaan pientaloa, jossa on enintään kaksi asuntoa. Tällaisia ovat omakoti- ja paritalot. Rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskisi ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Muutoin asetus ei koskisi niitä. Muulla kytketyllä pientalolla tarkoitetaan esimerkiksi kaupunkipientaloa, joka on viereiseen asuntoon kytketty, yleensä kaksi- tai kolmikerroksinen kaupunkimainen pientalo, joka sijaitsee omalla tontillaan (ns. townhouse). Suomessa rakennetaan vuosittain keskimäärin 29 000 asuntoa, joista omakoti- ja paritalojen osuus on vaihdellut vuosina 2006–2015 välillä 25–45 prosenttia. Luopumalla esteettömyysvaatimuksista kokonaan omakoti- ja paritaloissa kevennetään esteettömyyssääntelyä merkittävässä osassa uudistuotantoa. Keventäminen kohdistuu asuntokantaan, joka tyypillisimmin on asukkaan itsensä tilaamaa. Koska asukas itse vastaa rakennuksen tilaamisesta ja suunnittelusta tarpeidensa mukaan, esteettömyyden parantamiseen ei ole tarpeen lain-säädännössä velvoittaa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asetuksen soveltamisesta maankäyttö- ja rakennuslain mukaan luvanvaraisiin toimenpiteisiin. Asetusta sovellettaisiin ensinnäkin maankäyttö- ja rakennuslain 125 pykälän nojalla luvanvaraiseen uuden rakennuksen rakentamiseen. Lisäksi asetusta sovellettaisiin hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksen sekä muussa rakennuksessa olevan vastaavan tilan ja asuinkerrostalon yleisten tilojen maankäyttö- ja rakennuslain 125 pykälän nojalla luvanvaraiseen korjaus- ja muutostyöhön, laajentamiseen, kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen ja käyttötarkoituksen muutokseen 1 momentin mukaisesti siltä osin kuin esteettömyyden parantaminen olisi rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Asetuksen soveltaminen muuhun kuin uuden rakennuksen rakentamiseen olisi siten rajattu kolmella tapaa. Ensinnäkin asetusta sovellettaisiin vain rakennuslupaa edellyttäviin toimenpiteisiin, eli toimenpidelupaa edellyttävien toimenpiteiden yhteydessä asetusta ei sovellettaisi. Toiseksi asetuksen soveltaminen olisi rajattu vain mainittuihin rakennustyypeihin sekä muussa rakennuksessa olevaan vastaavaan tilaan ja asuinkerrostalon yleisiin tiloihin kohdistuviin toimenpiteisiin. Kolmanneksi asetuksen soveltamista näiden kahden ensimmäisen edellytyksen täytyessä rajaisi vielä edellytys esteettömyyden parantamisen tarkoituksenmukaisuudesta rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus huomioon ottaen. Tämä kolmas edellytys pitää sisällään mahdollisuuden, että osassa korjaus- tai muun toimenpiteen kohteena olevista tiloista esteettömyyden parantaminen on

mainitut seikat huomioiden tarkoituksenmukaista ja osassa ei, jolloin osassa tiloista esteettömyyttä tulee parantaa asetuksen mukaisesti ja osassa ei.

Näin ollen asetusta sovellettaisiin rakennusluvan varaisiin toimenpiteisiin vain siltä osin kuin se arvioidaan kyseisessä tapauksessa tarkoituksenmukaiseksi ottaen huomioon rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaisiin rakennuksen käytön ja käytettävyyden näkökulmasta. Esimerkiksi jos korjaus on laajuudeltaan vähäinen eikä tilaan ole kohtuudella järjestettävissä esteetöntä pääsyä, ei esteettömyyden parantaminen korjauksen kohteena olevissa tiloissa välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Jos taas korjaus on laaja, kuten rakennuksen peruskorjaus, on myös esteettömyyttä yleensä tarkoituksenmukaista parantaa. Samoin silloin kun rakennuksen käyttötarkoitus muutetaan pykälän 1 momentin mukaiseksi ja muutos edellyttää rakennuksen korjaamista, on esteettömyyden parantaminen usein tarkoituksenmukaista. Tällöinkin parantaminen voi olla tarkoituksenmukaista vain osassa rakennusta. Samalla on otettava huomioon MRL 117 § 4 momentin ja 118 §:n säännökset.

Asetuksen soveltaminen muissa kuin uuden rakennuksen rakentamisen tilanteissa rajoittuu rakennusluvan kohteena olevan toimenpiteen piirissä oleviin rakennuksen osiin. Esimerkiksi jos rakennusluvan varainen korjaustoimenpide kohdistuu hallintorakennuksen eteis- ja aulatiloihin ja sen yhteydessä esteettömyyden parantamisen arvioidaan olevan tarkoituksenmukaista, asetusta sovelletaan näihin eteis- ja aulatilojen korjauksiin. Asetuksen soveltaminen ei kuitenkaan ulotu eteis- ja aulatilojen ulkopuolelle tiloihin, joissa ei tehdä kyseisen luvan piirissä olevia toimenpiteitä. Asuinkerrostalojen osalta on huomattava, että asetuksen soveltaminen muuhun kuin uuden rakennuksen rakentamiseen on rajattu rakennuksen yleisiin tiloihin.

2 § Rakennukseen johtava kulkuväylä

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rakennukseen johtavan kulkuväylän mitoituksesta ja muista ominaisuuksista sekä siitä, mistä mihin tällaisen kulkuväylän on johdettava. Säännöksellä täsmennetään nykyisessä rakennuksen esteettömyydestä annetusta asetuksessa F1 säädettyä määräystä 2.1.1. erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle soveltuvan kulkuväylän ominaisuuksien osalta. Kulkuväylän on oltava vähintään 1200 mm leveä ollakseen riittävän leveä myös pyörätuolin ja vastaantulijan kohtaamistilanteessa. Kulkuväylän pinnan on oltava tasainen, kova ja luistamaton, jotta se soveltuu pyörätuolin tai muun pyörällisen apuvälineen käyttöön. Tällainen kulkuväylä ei saa olla liukas märkänäkään. Vaatimukset koskevat kulkuväylää, joka johtaa rakennukseen tontin tai rakennuspaikan rajalta sekä tilasta ja alueelta, joka palvelee rakennuksen käyttöä. Rakennuksen käyttöä palvelevia tiloja ja alueita ovat mm. leikkipaikat, oleskelualueet, jätehuoneet sekä autopaikat, mikäli niitä on, riippumatta siitä missä ne ovat (esimerkiksi pysäköintitalossa).

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi ulkotilassa sijaitsevan luiskatun kulkuväylän kaltevuudesta, joka saisi olla enintään viisi prosenttia (1:20). Luiskattu kulkuväylä on yleensä maanvarainen eikä se tarvitse suojareunaa. Mikäli kulkuväylällä on porrasaskelmia, tulee niiden yhteydessä olla asetuksen 7 pykälän mukaan rakennettu luiska.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi liikkumisesteiselle henkilölle tarkoitettun autopaikan mitoituksesta ja velvoitteesta järjestää autopaikka myös liikkumisesteisen henkilön käyttöön, mikäli rakennuksella muuten on autopaikkoja. Momentissa ei säädettäisi velvoitteesta järjestää rakennukselle autopaikkaa edes liikkumisesteiselle, mikäli rakennuksella ei muutoin ole autopaikkoja. Se, että autopaikka on tarkoitettu liikkumisesteisen henkilön käyttöön, tarkoittaa, että paikan tulee jatkuvasti tarvittaessa olla liikkumisesteisen henkilön käytettävissä. Paikka olisi myös merkittävä

liikkumisesteisen tunnuksella. Tällaisena käytetään kansainvälistä pyörätuolitunnusta eli ns. ISA-tunnusta. Liikkumisesteisen henkilön käyttöön tarkoitettuun autopaikasta on määräyksiä ja ohjeita nykyisessä esteettömyysasetuksessa (2.1.1). Ehdotetussa 2 momentissa selkeytettäisiin sitä koskevaa sääntelyä. Autopaikkojen kokonaismäärää ei asetuksessa ehdoteta säädettäväksi, vaan siitä määrätään yleensä asemakaavassa. Suosituksia autopaikkojen määrästä löytyy muun muassa RT-korteista ja esteettömyysoppaista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskevasta poikkeuksesta 2 momenttiin. Näin ollen mikäli rivitalolla ja muulla kytketyllä pientalolla on autopaikkoja, ei niistä yhdenkään tarvitse olla tarkoitettu liikkumisesteisen käyttöön eikä siten täyttää pykälän 2 momentissa säädettyjä mitoitusvaatimuksia.

On huomattava, että ehdotetut säännökset ovat vähimmäisvaatimuksia ja autopaikan järjestäminen liikkumisesteisen henkilön käyttöön silloinkin kun sitä ei ehdotetuissa säännöksissä edellytetä helpottaa liikkumisesteisen henkilön itsenäistä suoriutumista.

3 § Rakennuksen sisäänkäynti

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oven avaamista helpottavasta mitoitusvaatimuksesta. Etenkin pyörätuolilla ja pyörällisellä kävelytelineellä liikuttaessa oven avaaminen voi olla mahdotonta, mikäli oven avautumispuolella ei ole riittävästi tilaa jotta apuvälineen käyttäjä pääsisi tarpeeksi lähelle ulottuakseen ovenkahvaan. Myös esimerkiksi lastenvaunujen kanssa liikuttaessa oven avaaminen on tällaisessa tilanteessa hankalaa. Tästä syystä 1 momentissa säädettäisiin 400 mm vähimmäisetäisyydestä oven avautumispuolen ja seinän sisänurkan tai muun kiinteän esteen välille. Nykyisessä esteettömyysasetuksessa ei ole vastaavaa vaatimusta. Sen sijaan se on pitkään sisältynyt muun muassa RT-korttien ja esteettömyysoppaiden suunnitteluohjeisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toisesta oven avaamista edellä mainituissa tilanteissa helpottavasta mitoitusvaatimuksesta. Sen mukaan ulko-oven edessä olevan tasanteen tulisi olla molemmilta sivuiltaan vähintään 1500 mm. Vaatimus mahdollistaisi apuvälineellä tai lastenvaunujen kanssa liikkuvan sujuvan sisäänpääsyn rakennukseen, kun oven edessä olisi riittävästi tilaa oven avaamiseen ilman, että ovea avaava henkilö joutuu siirtymään tasannetta edeltävälle luiskalle tai portaalle. Tämä lisää myös sisäänkäynnin turvallisuutta. Nykyisessä esteettömyysasetuksessa ei ole vastaavaa säännöstä.

4 § Ovet

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rakennuksen ulko-oven, tuulikaapin oven ja sisäisellä käytävällä olevan oven mitoituksen osalta informatiivisesta viittauksesta maankäyttö- ja rakennuslain 117 b pykälän nojalla annettuun asetukseen rakennuksen paloturvallisuudesta. Kyseisessä asetuksessa säädetään poistumisteinä toimivien ovien vähimmäislevyksistä. Sisäinen käytävä on mainitun asetuksen mukaan poistumisalueeseen kuuluva ja sen tiloista uloskäytävään johtava käytävä. Sisäisellä käytävällä oleva ovi tarkoittaa kulkusuunnassa läpikuljettavaa ovea. Koska paloturvallisuusnäkökohdat ovat esteettömyyteen nähden ensisijaisia ja koska kyseiset leveydet ovat myös esteettömyyden kannalta riittäviä, ei mainittujen ovien leveydestä ole tarpeen säätää erikseen tässä rakennuksen esteettömyyttä koskevassa asetuksessa. Ehdotettu säännös vähentää päällekkäistä sääntelyä nykyisestä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen ovien vapaan leveyden vähimmäismitasta. Oven vapaalla leveydellä tarkoitetaan kulkuaukon todellista leveyttä avatun ovilevyn kohdalla. Ensinnäkin rakennuksen huonetiloihin johtavan oven olisi oltava leveydeltään vähintään 800 mm. Säännös koskisi siis kaikkia rakennuksia, joita asetus 1 pykälän mukaan koskee.

Toiseksi sama vähimmäisleveys koskisi asuinrakennuksessa asuinhuoneisiin, asumista palveleviin välttämättömiin tiloihin ja rakennuksen käyttöä palveleviin tiloihin johtavaa ovea. Asuinhuoneita ovat muun muassa keittiö, makuuhuone ja olohuone. Asumista palvelevia välttämättömiä tiloja olisivat asunnon yksi wc- ja pesutila ja yksi asuntokohtainen ulkotila kuten parveke tai terassi. Mikäli asunnossa olisi useampi wc- ja pesutila tai terassi, ei vähimmäisleveys koskisi kuin yhtä niistä. Asuntosuuna ei olisi asumista palveleva välttämätön tila, joten vähimmäisleveys ei koskisi sen ovea. Asuinkerrostalossa rakennuksen käyttöä palvelevina tiloina pidettäisiin irtaimiston, lastenvaunujen, apuvälineiden ja ulkoiluvälineiden säilytystilaa, jätehuonetta, talopesulaa ja talosaunaa sekä muuta kiinteistöllä asukkaan käyttöön tarkoitettua tilaa kuten autohallia. Ehdotettu ovien leveyttä koskeva sääntely vastaa pääosin nykyisen esteettömyysasetuksen säännöksiä. Erona nykyiseen olisi, että asuntosuunaa ei enää pidettäisi asumista palvelevana välttämättömänä tilana, mutta yhtä asuntokohtaista ulkotilaa kuten parveketta tai terassia sen sijaan pidettäisiin. Asuntokohtainen ulkotila voi olla pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle ainoa mahdollisuus päästä ulos, joten sinne pääsyn tulisi myös oven leveyden puolesta olla mahdollista. ERJA: lisäperusteluja?

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rakennuksen ulko-oven ja asuinrakennuksen käyttöä palvelevan tilan oven helpposta avattavuudesta. Ulko-oven osalta säännös koskisi siis kaikkia rakennuksia, joita asetus 1 pykälän mukaan koskee. Asuinrakennuksen käyttöä palvelevan tilan oven osalta vaatimus koskisi vain asuinrakennuksia, joita asetus 1 pykälän mukaan koskee. Nykyisin vastaava vaatimus on F2:n määräyksenä 3.4.1, joka koskee kaikkia rakennuksia.

Asuinrakennuksen käyttöä palvelevina tiloina pidettäisiin samoja tiloja kuin edellä 2 momentin osalta on kuvattu, siis irtaimiston, lastenvaunujen, apuvälineiden ja ulkoiluvälineiden säilytystilaa, jätehuonetta, talopesulaa ja talosaunaa sekä muuta kiinteistöllä asukkaan käyttöön tarkoitettua tilaa kuten autohallia. Helpolla avattavuudella tarkoitetaan, että oven tulee olla liikkumis- ja toimimises- teisenkin henkilön avattavissa itsenäisesti. Vaatimuksella halutaan varmistaa, ettei sisäänkäynti, joka oven leveyden ja kynnyksen puolesta olisi esteetön, muodostu esteelliseksi oven avaamiseen vaadittavan voiman suuruuden vuoksi. Itsenäinen kulkeminen ovista on ikääntyneelle tai vammaiselle henkilölle välttämätön edellytys itsenäiseen suoriutumiseen arkielämässä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan oven yhteydessä ei saisi olla tasoeroa tai kynnyksiä. Tästä pääsäännöstä voitaisiin poiketa, jos kynnyksen käyttö olisi ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Tällaisessa tilanteessa kynnyks saisi olla enintään 20 mm korkea. Se olisi lisäksi muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörällisellä apuvälineellä. Nykyisen F1:n määräyksessä 2.1.2 säädetään kynnyksestä vain sen enimmäiskorkeus 20 mm. Lisäksi F2:ssa on määräyksen 3.4.1 yhteydessä ohje, jonka mukaan kynnyksiä ei suositella kompastumisriskin takia; välttämättömät kynnykset tehdään mahdollisimman matalina. Matalankin kynnyksen ylittäminen voi olla liikkumis- ja toimimises- teiselle henkilölle liian vaikeaa ja näin estää itsenäisen liikkumisen. Erityisen hankalia kynnykset ovat iäkkäille henkilöille, jotka käyttävät liikkumiseen pyörällisiä apuvälineitä ja joiden voimat eivät riitä apuvälineen työntämiseen saati nostamiseen kynnyksen yli. Näistä syistä pääsääntö olisi, ettei oven yhteydessä ole kynnyksiä.

5 § Rakennuksen sisäinen kulkuväylä

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rakennuksen sisäisen kulkuväylän yleisestä soveltuvuudesta liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle ja sisäisen kulkuväylän mitoitusta koskevista vähimmäisvaatimuksista. Tasoeroista säädetään erikseen luvussa 3. On huomattava että ehdotetussa 1 pykälässä on rajattu asetuksen soveltamista asuinrakennusten osalta siten, että asetus ei lainkaan koske omakoti- ja paritaloa, sekä siten, että rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskee ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Näin ollen 5 pykälä ei koskisi näitä asuinrakennuksia.

Soveltuvuus liikkumis- ja toimimisesteiselle tarkoittaa tässä yhteydessä muun muassa, että kulkuväylä on helposti havaittava, pinnaltaan tasainen ja luistamaton sekä riittävän kova. Helppo havaittavuus voidaan toteuttaa esimerkiksi tummuuskontrastien avulla. Vastaavasti nykyisen F1:n määräystä 2.1.1 koskevassa ohjeessa todetaan, että liikkumisesteiselle soveltuva kulkuväylä on helposti havaittava, pinnaltaan tasainen ja luistamaton sekä riittävän kova.

Mitoituksen osalta pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että muun kuin asuinrakennuksen sisäisellä kulkuväylällä ja asuinrakennuksen yleisten tilojen sisäisellä kulkuväylällä tulee olla 15 metrin jälkeen halkaisijaltaan 1500 mm kääntymistilaa, mikäli kulkuväylän leveys on alle 1500 mm. Tällä mahdollistetaan pyörätuolia ja pyörällistä kävelytelinettä käyttävän henkilön kääntyminen paaluasuuntaan ja sujuva sivuuttaminen pitkällä kapealla käytävällä. Nykyisen F1:n määräyksen 2.1.1 yhteydessä olevassa ohjeessa on edellytetty vastaavaa mitoitusta.

6 § Rakennuksen muut tilat

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksen tilojen ja asuinrakennuksen yleisten tilojen sekä niiden kiinteän kalustuksen ja varustuksen soveltuvuudesta liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Kyseessä on näitä tiloja koskevan yleisperiaatteen ilmaus. Soveltuvuus tässä yhteydessä tarkoittaa muun muassa huomion kiinnittämistä tilojen sekä niiden kiinteiden kalusteiden ja varusteiden mitoitukseen, havaittavuuteen ja käytettävyyteen erityisesti liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden näkökulmasta. Kiinteillä kalusteilla tarkoitetaan esimerkiksi naulakoita ja palvelutiskejä. Kiinteitä varusteita ovat esimerkiksi opasteet sekä yleisön käyttöön tarkoitetut painikkeet, kytkimet ja säätimet.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eräistä asuinhuoneistojen tilojen mitoitusvaatimuksista. On huomattava että 1 pykälässä on rajattu asetuksen soveltamista asuinrakennusten osalta siten, että asetus ei lainkaan koske omakoti- ja paritaloa, sekä siten että rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskee ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Näin ollen myöskään 6 pykälä ei koskisi näitä asuinrakennuksia. Nykyisen F1:n määräystä 2.1.1 koskeva ohje sisältää vastaavanlaisia vaatimuksia.

Tavallisen asunnon osalta vaatimus on sidottu jäljempänä 10 pykälässä säädettävään hissivaatimukseen. Vaatimus siis koskee asuntoja vain sellaisessa rakennuksessa, johon on asennettava hissi. Tavallisten asuntojen osalta vaatimus on, että asunnon eteisessä ja keittiössä on halkaisijaltaan 1300 mm:n kääntymistila. Tavallisissa asunnoissa on tyypillisesti tämän verran tilaa eteisessä ja keittiössä jo mukavuussyistäkin. On kuitenkin arvioitu olevan tarpeen säätää vähimmäistilavaatimuksesta, jotta varmistetaan, että uudet kerrostaloasunnot ovat tarvittaessa pienin muutoksin muunnettavissa täysin esteettömiksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle tarkoitetun asunnon osalta tavallista asuntoa väljemmästä mitoituksesta. Toisin kuin niin sanottujen tavallisten asuntojen osalta, näiden asuntojen mitoitusta ei ole sidottu hissivaatimukseen vaan

ainoastaan siihen, että ne on tarkoitettu erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Tällaisia asuntoja voi olla esimerkiksi palvelurakennuksissa, opiskelija-asuntoja sisältävissä rakennuksissa tai muissa rakennuksissa. Tällaisissa asunnoissa eteisessä ja keittiössä tulisi olla halkaisijaltaan 1500 mm:n kääntymistila. Tällaisen asunnon tulisi ehdotetun 3 momentin mukaan mitoitukseltaan muutoinkin soveltua liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön. On perusteltua, että asunto, joka on tarkoitettu erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle, mahdollistaa mitoitukseltaan henkilön vaativat tarpeet kuten liikkumisen asunnossa mahdollisine apuvälineineen sekä avustajan toiminnan eri tilanteissa. Soveltuvuus voi tässä yhteydessä tarkoittaa muun muassa, että sängyn vieressä on riittävästi tilaa henkilön itsenäiseen tai avustettuun sänkyyn nousemiseen ja että kalusteiden väliin muutoinkin jää riittävästi tilaa apuvälineellä kulkemiseen.

7 § Luiska

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tasoerojen yhteydessä käytettävältä luiskalta vaadittavista ominaisuuksista. Luiskan tulisi olla suora, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton. Kaareva luiska on varsin vaativa pyörätuolin tai pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle, koska tasoeron tuoman lisäponnistelun lisäksi tulisi samalla kyetä suuntaamaan liike kaaren mukaisesti. Luiskan tasainen ja kova pinta vähentää vierintävastusta ja helpottaa siten apuvälineellä liikkumista. Luiskan pinta ei kuitenkaan saa luistaa, jotta sitä pitkin on mahdollista nousta ja laskeutua ilman vahingon vaaraa. Pinnaltaan tasainen ja kova luiska ei saa olla liukas märkänäkään. Luiskan tulisi 1 momentin mukaan olla leveydeltään vähintään 900 mm, jotta sitä on mahdollista kulkea apuvälineen kanssa. Luiskan reunassa tulisi ehdotetun 1 momentin mukaan olla vähintään 50 mm korkea suojaruuna. Tämän tarkoituksena on estää apuvälineen pyörän suistumisen reunan yli. Silloin kuin luiskaa reunustaa rakennuksen seinä tai muu kiinteä este, ei erillinen suojaruuna ole tarpeen. Jotta luiskan kulkeminen alusta loppuun olisi turvallista, tulee luiskan ala- ja yläpäässä olla vaakasuora tasanne. Tasanne mahdollistaa pysähtymisen luiskaa ennen ja sen jälkeen. Erityisen tärkeä pyörätuolin ja pyörällisen apuvälineen käyttäjälle on luiskan alapäässä oleva riittävän pitkä tasanne, jotta alaspäin tullessaan käyttäjä saa apuvälineen vauhdin tasatuksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi luiskan enimmäiskaltevuuksista. Momentissa ilmaistu pääsääntö on, että luiska saa kaltevuudeltaan olla enintään viisi prosenttia. Poikkeuksen tähän pääsääntöön muodostaa tilanne, jossa kokonaiskorkeusero on enintään 1000 mm ja yhtäjaksoisen luiskan korkeusero on enintään 500 mm, jonka jälkeen kulkuväylällä on vaakasuora vähintään 2000 mm pitkä välitasanne. Tällöin luiska saa kaltevuudeltaan olla enintään kahdeksan prosenttia. Kahdeksan prosentin kaltevuuden luiska on niin jyrkkä, ettei sen katsota soveltuvan yli 1 metrin korkeuseroille pyörätuolilla siirtymisen raskauden vuoksi. Toinen poikkeus pääsääntöön koskee ulkotilassa sijaitsevaa luiskaa. Tällainen luiska voi kaltevuudeltaan olla yli viisi prosenttia, jos se voidaan pitää sisätilassa olevaan luiskaan verrattavassa kunnossa. Käytännössä tämä edellyttäisi, että luiska olisi katettu ja lämmitetty. Vastaavat vaatimukset sisältyvät nykyisin F1:n määräykseen 2.2.3 ja F2:n määräykseen 2.2.1 sekä niihin liittyviin ohjeisiin. Näitä vaatimuksia on 7 pykälässä täsmennetty mitoituksen ja luiskan ominaisuuksien osalta.

8 § Hissi

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hissiltä vaadittavasta vähimmäismitoituksesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä F1:n määräystä 2.2.2 vastaavasti hissien korin mitoista. Kyse olisi vähimmäismitoista tavanomaisessa rakennuksessa. Rakennuksen käyttötarkoituksesta johtuen voidaan tarvita mitoiltaan suurempaa hissiä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös vaativia hissien jälkiasentamistilanteita varten. Ehdotetun 2 momentin mukaan jälkiasennettavan hissien

korin mitoitus voisi poiketa 1 momentissa säädetyistä, mikäli se on välttämätöntä rakennuksen merkittävien ominaisuuksien säilyttämiseksi. Rakennuksen merkittäviä ominaisuuksia, joiden säilyttämiseksi voitaisiin poiketa hissin korin minimimitoituksesta, ovat esimerkiksi poistumistien mitoitus, rakenteelliset ominaisuudet sekä porrashuoneen arkkitehtoninen tai rakennushistoriallinen arvo. Jälkiasennushissin mitoitusta koskevalla poikkeuksella halutaan korostaa hissin asentamisen tärkeyttä esteettömyyden parantamisessa olemassa olevassa kerrostalossa. Normaalimitoituksesta poikkeavakin hissi on usein parempi ratkaisu liikkumis- ja toimimiseesteisen henkilön kannalta kuin hissin puuttuminen kokonaan.

9 § Yhteys tasoeron välillä muussa kuin asuinrakennuksessa

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin asuinrakennusten osalta, miten tasoerot rakennuksessa tulee hoitaa. Ehdotus vastaa nykyisen F1:n määräystä 2.2.1. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tasoero on alle kerroskorkeuden korkuinen. Tällaisessa tilanteessa tasoeron välillä olisi portaiden lisäksi oltava joko 7 pykälän mukainen luiska tai kiinteästi asennettu pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle soveltuva henkilöiden nostoon tarkoitettu laite, kuten 8 pykälän mukainen hissi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tasoero on kerroskorkeuden mittainen tai sitä suurempi. Tällainen tasoero olisi hoidettava 8 pykälän mukaisella hissillä. Näin ollen muussa kuin asuinrakennuksessa, toisin sanoen hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksessa, yhteys alle kerroskorkeuden mittaisen tasoeron välillä voidaan järjestää myös luiskalla tai henkilönostimella, mutta yhteys kerroskorkeuden tai sitä suuremman tasoeron välillä on aina järjestettävä hissillä.

10 § Yhteys tasoeron välillä asuinrakennuksessa

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yhteydestä tasoeron välillä asuinrakennuksessa. Ehdotus vastaa nykyisen G1:n määräystä 4.2.1. On huomattava että 1 pykälässä on rajattu asetuksen soveltamista asuinrakennusten osalta siten, että asetus ei lainkaan koske omakoti- ja paritaloa, sekä siten, että rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskee ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Näin ollen myöskään 10 pykälä ei koskisi näitä rakennuksia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, milloin asuinrakennuksessa on oltava hissi. Ehdotetun 1 momentin mukaan asuinrakennuksessa tulee olla portaiden lisäksi 8 pykälän mukainen hissi, jos käynti rakennuksessa olevaan asuntoon on sisääntulon kerrostaso mukaan lukien kolmannessa tai sitä ylempässä kerroksessa. Tämän säännön tarkennukseksi säädettäisiin nykytilannetta vastaavasti, että mikäli käynti rakennukseen on kerrostasojen välissä, sisääntulon kerrostasona on pidettävä näistä alemmaa. Tarkennuksella vältettäisiin tilanne, jossa hissi jätetään asentamatta sisäänkäynnin sijaitessa ylempänä kuin alimman kerroksen asunto, vaikka asuntoja olisi kolmessa kerroksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, minne hissiyhteyden olisi ulotuttava. Hissiyhteydellä tarkoitettaisiin esteettömästi sisäyhteyden kautta saavutettavissa olevaa hissiyhteyttä. Ehdotuksen mukaan hissiyhteyden olisi ulotuttava sisäänkäyntitasoon sekä jokaiseen tasoon, josta on käynti asuntoon ja rakennuksen käyttöä palvelevaan tilaan, mukaan lukien ullakko- ja kellaritasot. Ehdotus vastaa nykyisen G1:n määräystä 4.2.1. Nykyistä vaatimusta ehdotetaan täsmennettäväksi siinä tapauksessa, että rakennuksessa on useita kellarikerroksia tai muita tasoja, joissa on rakennuksen käyttöä palvelevia tiloja, jolloin hissiyhteyden olisi ulotuttava jokaiseen niistä. Vaatimus on linjassa edellä säädettyjen sisäänkäynnin ja kulkuväylien sekä muiden tilojen esteettömyyttä koskevien säännösten kanssa. Vastaavasti kuin ehdotetun 4 pykälän 2 momentin yhteydessä, rakennuksen käyttöä palve-

levina tiloina pidettäisiin irtaimiston, lastenvaunujen, apuvälineiden ja ulkoiluvälineiden säilytystilaa, jätehuonetta, talopesulaa ja talosaunaa sekä muuta kiinteistöllä asukkaan käyttöön tarkoitettua tilaa kuten kattoterassia ja autohallia.

11 § Wc-tila muussa kuin asuinrakennuksessa

Pykälässä säädettäisiin wc-tilan mitoituksesta, sijoittelusta ja varustelusta muussa kuin asuinrakennuksessa, eli hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksessa. Ehdotus vastaisi pääosin nykyisiä F1:n määräyksiä 3.2.1 ja 3.2.2. ja niihin liittyviä ohjeita kuitenkin siten että joistain vaatimuksista luovuttaisiin. Pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle soveltuvien wc-tilojen tarpeellinen määrä riippuisi ehdotetun 1 momentin mukaan rakennuksen käyttötarkoituksesta, toiminnallisista kokonaisuuksista ja kulkuyhteyksien pituudesta. Esimerkiksi kokoontumistiloissa on tarpeen varautua suurempaan yhtäaikaiseen käyttäjämäärään kuin palvelu- tai toimistotiloissa. Kulkuyhteys wc-tilaan ei saa muodostua kohtuuttoman pitkäksi tai hankalaksi pyörätuolin tai pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle. Mikäli yksittäisestä liike-, palvelu- tai työtilasta ei ole toiminnallista yhteyttä rakennuksen liikkumisesteisille tarkoitettuihin wc-tiloihin, sijoitetaan asianomaisen tilan yhteyteen pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle soveltuva wc-tila.

Pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle soveltuvassa wc-tilassa tulisi 1 momentin mukaan jäädä kiinteiden kalusteiden välille halkaisijaltaan vähintään 1500 mm vapaa tila. Vapaa tila tarvitaan pyörätuolia tai pyörällisen kävelytelineen käyttöä sekä mahdollista avustajaa varten. Vapaa tila tarkoittaa esteistä vapaata tilaa 2 m korkeuteen saakka.

Lisäksi tällaisessa wc-tilassa tulisi olla wc-istuimen kummallakin puolella vähintään 800 mm vapaata tilaa. Tila tarvitaan pyörätuolista tai pyörälliseltä kävelytelineeltä wc-istuimelle siirtymistä varten. Osa mainittujen apuvälineiden käyttäjistä nousee vasemmalta ja osa oikealta puolelta. Tästä syystä vapaata tilaa tulee olla wc-istuimen molemmilla puolilla. Vaihtoehtoisesti voitaisiin sijoittaa peilikuvina lähekkäin toisiaan kaksi wc-tilaa, joista toisessa wc-istuimen vasemmalla ja toisessa oikealla puolella tulisi olla vähintään 800 mm vapaata tilaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että wc-tilan tulee sijoitukseltaan olla käyttäjän ja avustajan sukupuolesta riippumaton ja että se on merkittävä liikkumisesteisen tunnuksella. Sukupuolesta riippumattomalla sijoittelulla varmistetaan tilojen riittävyys sekä se, että wc-tilan käyttö on mahdollista riippumatta siitä ovatko pyörätuolilla tai pyörällisellä kävelytelineellä liikkuva henkilö ja hänen avustajansa samaa sukupuolta keskenään vai eivät. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että tällaisen wc-tilan oven vapaan leveyden on oltava vähintään 850 mm. Tällä varmistetaan, että wc-tilaan pääsevät kaikäntyyppisten pyörätuolien käyttäjät.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle soveltuvan wc-tilan varustelusta. Wc-tila olisi 3 momentin mukaan varustettava liikkumisesteiselle henkilölle. Liikkumisesteisen henkilön tarvitsemia varusteita ovat mm. wc-istuimen käsituet sekä tukikaiteet. Wc-tilasta tulisi lisäksi 3 momentin mukaan olla turvahälytysyhteys valvontaan, mikäli rakennuksessa on valvontajärjestelmä. Nykyisin tämä on F1:ssä ohjeena.

12 § Muu hygieniatila muussa kuin asuinrakennuksessa

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muussa kuin asuinrakennuksessa sijaitsevaa muuta hygieniatilaa kuin wc-tilaa koskevista esteettömyysvaatimuksista. Ehdotus vastaisi pääosin nykyistä F1:n määräystä 3.2.3. Ehdotetun 1 momentin mukaan rakennuksen uima-allas-, pukuhuone-, pesu- ja saunati-

loista osan tulisi soveltua liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Soveltuminen tässä yhteydessä tarkoittaa muun muassa mitoitus- ja varustelua sekä sitä, että liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle soveltuvat uima-allas-, pukuhuone-, pesu- ja saunatilat muodostavat helposti käytettävän kokonaisuuden. Pykälässä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että liikkumisesteisen henkilön pääsy uima-altaaseen tulee järjestää henkilöiden nostoon tarkoitettulla laitteella. Nostolaitteen tulisi myös olla liikkumisesteisen henkilön itsenäisesti käytettävissä. Tämä täsmentäisi nykyistä F1:n vaatimusta uima-altaaseen pääsystä. Henkilöiden nostoon tarkoitettu laite on luiskaa huomattavasti turvallisempi vaihtoehto veteen siirtymiseen etenkin liikkumiskyvyltään heikommille henkilöille. Toisin kuin luiska, henkilöiden nostoon tarkoitettu laite soveltuu kaikille liikkumisesteisille. Nostolaitteen lisäksi uima-altaaseen on järjestettävä pääsy myös 7 pykälän mukaisella luiskalla. Nostolaitteet ja luiska täydentävät toisiaan, mikä helpottaa altaaseen pääsyä ruuhkatilanteissa ja nostolaitteen mahdollisessa vikatilanteissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vastaavasti kuin 11 pykälän 3 momentissa, että mikäli rakennuksessa on valvontajärjestelmä, tulisi näistä tiloista olla turvahälytysyhteys valvontaan. Nykyisin tämä on F1:ssä ohjeena.

13 § Wc- ja pesutila asuinrakennuksessa

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asuinrakennuksen wc- ja pesutilaa koskevista esteettömyysvaatimuksista. On huomattava että asetuksen 1 pykälässä on rajattu asetuksen soveltamista asuinrakennusten osalta siten, että asetus ei lainkaan koske omakoti- ja paritaloa, sekä siten että rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskee ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Näin ollen myöskään 13 pykälä ei koskisi näitä asuinrakennuksia.

Pykälän 1 momentissa rajattaisiin wc- ja pesutilaa koskevat vaatimukset koskemaan ainoastaan asuinrakennusta, jossa on 10 §:n mukaan oltava portaiden lisäksi hissi. Ehdotus vastaisi tältä osin G1:n määräystä 3.2.3. Tällaisessa asuinrakennuksessa sijaitsevassa asunnossa tulisi ehdotetun 1 momentin mukaan olla yksi wc- ja pesutila, jossa kiinteiden kalusteiden välille jää halkaisijaltaan vähintään 1300 mm vapaa tila. Asuinhuoneiston wc- ja pesutilassa kiinteitä kalusteita ovat kalusteet, jotka läpäisevät tilan vesieristyksen. Wc- ja pesutilassa olevaa pesukonevarausta ei rinnasteta kiinteään kalusteeseen. Halkaisijaltaan vähintään 1300 mm vapaa tila tarkoittaa vapaata tilaa 2 metrin korkeuteen saakka. Yhden wc- ja pesutilan vaatimus tarkoittaa, että asunnossa on yksi vaatimuksen täyttävä wc-tila ja yksi vaatimuksen täyttävä pesutila, jotka voivat sijaita yhdessä tai erikseen. Esimerkiksi asunnossa voisi olla yksi wc- ja pesutilan yhdistelmä, jossa kiinteiden kalusteiden välille jää halkaisijaltaan 1300 mm vapaa tila ja lisäksi wc-tila, johon ei kohdistu mitoitusvaatimusta.

Suurimpana esteettömyydestä aiheutuvana rakennuskustannustekijänä kerrostaloissa on pidetty kylpyhuoneiden vapaan tilan kokovaatimusta. Lisäksi on koettu haitaksi se, että nykyisin pyörähälytysympyrän koko on mainittu ohjeessa, ei velvoittavassa määräyksessä. Tästä johtuu, että rakennusvalvonnat ovat voineet tulkita määräystä ja soveltaa ohjetta eri tavoin eri kunnissa. Ehdotetussa 1 momentissa pyörähälytysympyrän kokoa pienennetään wc- ja pesutiloissa nykyisestä ohjeesta mainitusta 1500 mm:stä, ja uusi koko 1300 mm tulee velvoittavaksi. Pienennys voi jossain tilanteissa alentaa rakennuskustannuksia tehostamalla wc- ja pesutilan tilankäyttöä. Uusikin koko mahdollistaa hyvin suunniteltuna wc- ja pesutilan käytön liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi wc- ja pesutilan mitoituksesta erityisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle tarkoitettussa asunnossa. Liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle

tarkoitettuja asuntoja ovat muun muassa vanhuksille tai vammaisille henkilöille erityisesti tarkoitettut asunnot. Näihin kuuluvat myös opiskelija- ja nuorisoasuntojen yhteydessä olevat, liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle tarkoitettut asunnot.

Liikkumis- ja toimimisesteiselle tarkoitettussa asunnossa tulisi ehdotetun 2 momentin mukaan olla rakennuksen kerrosluvusta riippumatta yksi wc- ja pesutila, jossa kiinteiden kalusteiden välille jää halkaisijaltaan vähintään 1500 mm vapaa tila. Lisäksi wc-istuimen toisella puolella tulee olla vapaa tilaa vähintään 900 mm. Tällöin tilaan voi sijoittaa suihkun ilman suihkuallasta. Liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle tarkoitettussa asunnossa wc- ja pesutila on perusteltua mitoittaa siten, että siellä mahtuu toimimaan itsenäisesti tai avustettuna apuvälineen kanssa. Tästä syystä tällaisessa asunnossa edellytetään wc- ja pesutilalta väljempää mitoitusta kuin muissa asunnoissa. Tällainen tila olisi ehdotetun 2 momentin mukaan varustettava liikkumisesteiselle henkilölle ja oven vapaan leveyden olisi oltava vähintään 850 mm. Varustelu liikkumisesteiselle tarkoittaa muun muassa wc-istuimen käsitukia ja tukikaiteita. Ovileveydellä varmistetaan, että wc-tilaan pääsevät kaikäntyyppisten pyörätuolien käyttäjät.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi wc- ja pesutilan mitoitusta koskevasta poikkeuksesta opiskelija- ja nuorisoasuntojen osalta. Ehdotuksen mukaan pykälän 1 momentissa säädetty ei koskisi rakennusta, jossa on ainoastaan opintotukilain (65/1994) mukaiseen opintotukeen oikeuttavaan koulutukseen osallistuville henkilöille tai ainoastaan 18–29 -vuotiaille henkilöille tarkoitettuja asuntoja. Tällaisessa rakennuksessa tulisi kuitenkin ehdotetun 3 momentin mukaan vähintään 5 prosentissa asunnoista, kuitenkin aina vähintään yhdessä asunnossa, olla yksi 2 momentin mukainen, eli liikkumis- ja toimimisesteiselle tarkoitettu wc- ja pesutila. Lisäksi rakennuksen yleisissä tiloissa tulisi olla ehdotetun 11 pykälän mukainen wc-tila, johon olisi pääsy rakennuksen sisäiseltä kulkuväylältä.

Ehdotetun uuden poikkeuksen perusteena on se, että opiskelija- ja nuorisoasunnossa asukas on tyyppillisesti liikkumis- ja toimimiskykyinen eikä siten tarvitse vastaavaa tilaa asunnossaan kuin tavanomaisten asuntojen asukkaat. Opiskelija- ja nuorisoasunnossa asukkaiden vaihtuvuus on myös tavallista asuntoa suurempaa, joten pienempien tilojen käyttö ehdotetulta osin olisi tilapäistä ja siten paremmin hyväksyttävissä. Jotta liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille soveltuvia opiskelija- ja nuorisoasuntoja olisi tarjolla riittävästi, on 3 momentissa rakennuskohtainen vähimmäisvaatimus tällaisten asuntojen määrästä. Tämän lisäksi rakennuksen yleisissä tiloissa edellytettäisiin niin sanottua vierailu-wc-tilaa niitä liikkumisesteisiä henkilöitä varten, jotka vierailevat muissa kuin esteettömissä opiskelija- ja nuorisoasunnoissa. Pääsy tällaiseen wc-tilaan tulisi järjestää rakennuksen sisäiseltä kulkuväylältä, jotta se olisi aidosti vierailijoiden käytettävissä. Näin ollen esimerkiksi saunastoimen wc ei soveltuisi, jos se ei olisi yleisesti käytettävissä saunan ollessa varattuna.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että asuinrakennuksessa asukkaiden yhteisen sauna-, pesuhuone- ja pukuhuonetilan sekä siihen liittyvän wc-tilan tulee soveltua liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Mikäli asuinrakennuksessa on useita sauna-, pesuhuone- ja pukuhuonetiloja, riittää että yksi tällainen kokonaisuus soveltuu liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Soveltumisella tarkoitetaan tässä yhteydessä mitoituksen ohella sitä, että sauna-, pesuhuone- ja pukuhuonetilat muodostuvat helposti käytettävän kokonaisuuden. Tältäkin osin on huomattava, että asetuksen 1 pykälässä on rajattu asetuksen soveltamista asuinrakennusten osalta siten, että asetus ei lainkaan koske omakoti- ja paritaloa, sekä siten että rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskee ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Näin ollen myöskään 13 pykälän 4 momentti ei koskisi näitä asuinrakennuksia.

14 § Kokoontumistila

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kokoontumistiloja koskevista esteettömyysvaatimuksista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin erityisesti kuulovammaisille henkilöille tarkoitetun äänensiirtojärjestelmän käytöstä. Yleisin äänensiirtojärjestelmä on induktiosilmukka. Nykyisen F1:n määräykseen 3.3.1 sisältyy vastaava säännös. Vaatimus kohdistuisi tiloihin, joissa on kiinteä äänentoistojärjestelmä. Tiloja, joissa tarvitaan heikkokuuloisten tueksi äänensiirtojärjestelmää, ovat ehdotuksessa katsomo, auditorio, juhla-, kokous- ja ravintolasali, opetustila ja muu vastaava kokoontumistila sekä yleisön palvelutila. Asetuksen tarkoittamia yleisön palvelutiloja ovat mm. asiakkaiden vastaanotto-tila ja vierailijoiden neuvontapiste.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin nykyisen F1:n määräyksen 3.3.1 toisessa kappaleessa, että pyörätuolipaikkoja on sijoitettava liikkumisesteettömien sisään tuloväylien mukaan eri istuinriveille, mikäli tila on varustettu kiinteillä istuimilla. Säännöksen sanamuoto, joka velvoittaa sijoittamaan pyörätuolipaikkoja eri istuinriveille, edistää liikkumisesteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta muiden kokoontumistilan käyttäjien kanssa. Pyörätuolipaikkojen määrää ei asetuksessa ehdoteta säädettäväksi, koska tarpeellinen määrä riippuu pitkälti tilan käyttötarkoituksesta. Laskentaohjeita löytyy muun muassa RT-korteista ja esteettömyysoppaista.

15 § Majoitustila

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi esteettömien majoitustilojen määrää koskevasta vähimmäisvaatimuksesta ja tällaisten majoitustilojen mitoituksista. Lähes vastaava säännös sisältyy nykyisen F1:n määräykseen 3.4.1. Nykyisessä määräyksessä esteettömien majoitustilojen vähimmäismäärä riippuu tarpeesta. Tätä säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että vähimmäismäärä olisi viisi prosenttia majoitustiloista, kuitenkin aina vähintään yksi. Tämän arvioidaan selkeyttävän vaatimusta. Tällaiselta esteettömältä majoitustilalta edellytettäisiin soveltuvuutta pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle sekä hänen avustajalleen. Lisäksi edellytettäisiin, että majoitustilan wc- ja pesutila olisi 13 pykälän 2 momentin mukainen, eli mitoitukseltaan tavanomaista väljempi. Soveltuvuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan, että kalusteiden ja tilan seinien välille jää riittävä tila pyörätuolin ja pyörällisen kävelytelineen käyttäjälle ja mahdolliselle avustajalle. Tilaa tarvitaan muun muassa sängyn vieressä henkilön itsenäiseen tai avustettuun sänkyyn nousemiseen.

16 § Voimaantulo

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän asetuksen voimaantulosta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maankäyttö- ja rakennusasetuksen liikkumisesteetöntä rakennusta koskevan 53 pykälän kumoamisesta. Kyseinen pykälä on annettu alkuperäisen maankäyttö- ja rakennuslain nojalla ja se voidaan ehdotetun asetuksen yhteydessä kumota tarpeettomana.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 pykälän lisäksi rakennuksen esteettömyydestä on tarkempia säännöksiä erityisesti ympäristöministeriön asetuksessa esteettömästä rakennuksesta (F1), mutta myös ympäristöministeriön asetuksessa rakennuksen käyttöturvallisuudesta (F2) ja ympäristöministeriön asetuksessa asuntosuunnittelusta (G1). Koska kyseiset säädökset ovat eri säädöstasoa kuin ehdotettu asetus, ei niitä tai niiden sisältämiä säännöksiä ole tämän asetusehdotuksen yhteydessä mahdollista kumota. Ympäristöministeriön asetukset esteettömästä rakennuksesta, rakennuksen käyttöturvallisuudesta ja asuntosuunnittelusta tullaan kumoamaan erillisellä asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vireillä olevia rakennuslupahakemuksia koskeva siirtymäsäännös. Sen mukaan rakennuslupahakemukseen, joka on vireillä tämän asetuksen voimaan tullessa, sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Käytännössä nämä sään-

nökset olisivat siis maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 pykälä ja ympäristöministeriön asetukset esteettömästä rakennuksesta, rakennuksen käyttöturvallisuudesta ja asunosuunnittelusta.